

Синій м'ячик

Леся Храплива-Щур

Орко й Аня жили в Нью Йорку. Жили з мамою, з татом і з маленькою Рutoю, що була така ще маленька, що з нею ледве можна було бавитися. Вона тількищо починала говорити.

Після вакацій батьки обіцяли Оркові й Ані, що підуть з ними на світову виставу, яка саме там відбувалася. І справді, в суботу ранком прийшла тітка Оріся, щоб зо статися на весь день з Руткою, а вони всі четверо вибралися на виставу. Діти не могли діждатися підземки, а потім не могли діждатися тієї хвилини, коли висядуть з підземки на виставовій площі.

Пробули на виставі весь день, побачили там різні дива. А коли втомлені та раді наближались до станції підземки, тато задержався біля чоловіка, що держав цілу китицю барвистих повітряних м'ячів. І спитав дітей, якої барви вони хочуть. Аня зараз закричала: — Голубу! Синю!

Орко, як звичайно Орко, мусів хотіти іншої, помаранчевої, але зрештою таки згодився на синю.

Приїхали додому. На вид м'ячика Рутка сплеснула долонями і закликала:

— Ляляля! (Бо все, що їй подобається, вона називає "ляля"). Але цієї "лялі" не дістала, тільки дістала великого лизака на патичку, а Орко з Анею взяли м'ячика у свою

кімнатку. Аня все ще держала судорожно в руці мотузок, що на ньому хитався так гарно синій м'ячик.

— Ти хіба будеш весь час держати його в руках?! — кепкував з неї Орко.

— Я... я не знаю... — зніяковіла Аня. — Він такий легкий, що якби його пустити з рук, зараз полетить вгору.

— Та полетить! Але в кімнаті вище стелі не підніметься, отже можеш спокійно пустити мотузок! — говорив Орко, бо він думає, що коли він старший, то все краще мусить знати.

Аня поволеньки й несміливо розтулила кулачок і м'ячик легенько та достойно піднявся вгору, аж під стелю.

Та в цю хвилину сталося нещастя. Тато нічого не знав, що діти пустили м'ячика. Ввійшов до кімнати, та ще й пристанув у відчинених дверях. З дверей повіяв у кімнату вітер, поколихав м'ячиком, а він поплив попід стелю та випурхнув надвір крізь відчинене вікно. Аня скрикнула, Орко вискочив вікном в город (щастя, що жили тільки на першому поверсі), а Аня хотіла також скакати за ним. Та тато не дозволив, і Аня вибігла на город дверми, як всі люди. Шуму наробили такого, аж мала Рута розплакалася вголос.

Та поки гйбігли в город, побачили вже тільки малень-ку-малесеньку цяточку на синьому небі. Дерев в городі шуміли листям під вечірній вітер, а цяточка ставала все

менша й менша, поки не зникла і вже не можна було її доглянути.

Орко став розказувати, як він ось-ось і був би ще схопив мотузок, як мотузок трохи не зачепився поміж гіллям груші перед вікном. Але таки Орко не зловив і мотузок не заплутався в гілля, і м'ячика таки не було.

Аня обливала цю втрату гіркими сльозами. Аж Орко змилосердився й обіцяв, що вийме гроші зі своєї "свинки", щоб купити Ані нового м'ячика. Навіть мала Рутка посумніла і повторяла за Анею: — Ма! Ма! — Це мало значити: — Нема!

Може б Орко справді був вийняв гроші із "свинки", якби не випадок. Так, це сталося третього ранку: мама виглянула з вікно, щоб впевнитися, чи не падатиме дощ. Бо тоді треба б було дати Оркові й Ані до школи дощеві плащики. Виглянула і закликала:

— Орку, Аню! Ваш м'ячик висить на дереві! Цього не треба було дітям двічі казати! Орко вискочив надвір, гублячи незашнурований ще черевик, Аня ще трохи і була б розлила молоко по всьому столі. Навіть тато вибіг з умивальні з милинням на лиці, бо саме голився.

Так, синій м'ячик висів справді на груші! Орко метнувся до сусідів, позичити драбини. І, як звичайно буває, дістав її аж у тих, що живуть найдалше. А коли вилазив на неї, трохи не полетів коміть головою, сковзнувшись зі щабля. Але таки розмотав мотузку та приніс м'ячика в хату. Аня хотіла брати на цей раз м'ячика зі собою у школу, щоб йому знов що злого не сталося. Ледве вмовили її, що коли прив'яже мотузок міцно до поруччя ліжка, то м'ячик сам ніяк не відв'яжеться. А через те все разом — трохи не спізнилися того дня до школи!

А як вони бігли зі школи додому! Але ні, м'ячик справді нікуди не втік, а ждав їх на своєму місці, прив'язаний до ліжка. Мала Рутка сиділа перед ним у своєму візочку та простягала рученята: — Ляля, ляля, дай! — лебеділа.

Аня намотала собі мотузок чотири рази на руку і ходила з ним на прохід так, як сусідка ходить зі своїм собачкою Жіжі. А коли сіла писати завдання, прив'язала мотузок до ніжки стола і м'ячик колихався весь час над нею в повітрі.

Коли діти клалися спати, взяли м'ячика до своєї кімнати. Впевнилися, що вікно замкнене, а тоді дозволили йому летіти під стелю. Він завис у кутку над шафкою з книжками.

Погасили світло. Аня щопиш покінчила вечірню молитву і плигнула на своє ліжечко, як Орко прошепотів:

— Аню, Аню, поглянь! Наш м'ячик світиться, неначе ліхтарик!

Аня оглянулася — і справді! М'ячик світився таким дивним синявим світлцем, неначе газове полум'я у мами на кухні. І світло це не стояло непорушно, а мерехтіло і хвилювало, неначе хвилі моря. Як довше вдивлялася Аня в м'ячик, то більше пригадувалися їй морські хвилі з білими пінистими гребенями. Цього року вона їх бачила на вакаціях над морем.

А поміж хвилями зарисовувався щораз виразніше великий білий корабель. Та й він зник, і тільки видно було, як наближалися та віддалялися крила білих рибалок. Далі й

вони зникли, а на м'ячику клубочилися тільки білі, кучеряві хмари.

Діти сиділи тихо в ліжечках і не сміли ворухнутися. А тим часом море зовсім зникло, на м'ячику видно було тільки хмари, а час до часу заблисло крилате металеве тіло літака.

— Аню, та це він нам показує, де був та що бачив! — майже вигукнув Орко. — Все, що він бачив у дорозі, відбивається тепер у ньому!

А тимчасом на м'ячику видно було вже не лиш самі хмари. Незабаром стали появлятися вершки дерев, в далині заблисла ріка, а обабіч неї розкинулося якесь місто.

— Місто! Місто! — вигукнула на радощах Аня.

— Авжеж, що не село; тільки ти не кричи, а то як Рута пробудиться, буде нам, буде! — завважив шепотом Орко.

Аня поглянула на Рутине ліжечко, але там було зовсім тихо. Тому швидко знов задивилася у м'ячика. А там, над рікою, зачорніла якась висока постать, якийсь пам'ятник з хрестом в руках.

— Орку, це тільки пам'ятник Святому Володимирові в Києві! — переконувала вже шепотом Аня. — Я знаю з образків в українській читанці. Це ніяке інше місто, тільки сам Київ!

Орко не мав чого сперечатися. А тим часом у м'ячику відбивалися широкі вулиці, обсажені на берегах деревами, відбивалися високі будівлі та церкви з золоченими банями.

— Такий малий — і був аж у Києві! — прошепотів сумно Орко. А тим часом м'ячик показував щораз виразніше двоє дітей, що йшли вулицею зі шкільними торбами на плечах.

— Дивися, Орку! Діти, такі, як і ми! Дівчинка має такі коси, як я... Ні, трошечки може довші... Орку, я чую, як вони говорять!

— Що ти там чуєш! — мусів передиратися Орко. Але скоро замовк. Справді, діти кликали: "М'ячик! М'ячик!" і простягали за ним руки. Та м'ячик мабуть і не втівав, бо зараз діти побачили на ньому дві ручки, а потім дівоче личко, та розплещений носик. Видно, дівчинка тулила до себе м'ячика.

— Бачиш, Улянко, він прилетів з якихось далеких країв! — чути було голос хлопця. — Якись чужі діти гралися ним і необачно пустили в світ . . .

— Ох, якби ж вони знали, що ми — українські діти, як і вони! — зідхнула Аня. А хлопець на м'ячику говорив далі:

— Коли він прилетів із вільного світу, то може туди й повернутися. Давай, ми напишемо якусь вістку на ньому!

— Та кому ж ти, Славчику, напишеш? Хіба ти знаєш, кому він попаде в руки? — заклопоталося дівчатко.

— Байдуже кому, хоч і всьому світові, хоч і всім дітям, що не живуть, як ми, під московським пануванням...

І Аня з Орком добре бачили, як до поверхні м'ячика торкнулася крейда. Та в ту ж мить м'ячик сильно заколихався. І на ньому відбилося лице зі скісними очима, з

червоною зіркою на синій шапці.

— Емведист!1) — прошипів Орко.

— Ви що, збираєтеся давати таємні вістки за границю ?! — прогудів із м'ячика голос. — Ви знаєте, що це зрада радянської батьківщини? — а далі чулися якісь такі слова, що ні Орко ні Аня їх ще ніколи не чули. Та мусіли вони бути дуже погані.

Але м'ячик не ждав. Він рванувся і враз все стало від-далюватися: і подзьобане віспою2) лице емведиста і налякані діти і київські дерева. А далі знов видно було тільки хмари, і хмари, і світельце в м'ячику світило щораз слабше, аж згасло зовсім і мама прийшла будити Орка й Аню, бо час було йти до школи.

При сніданку було що розказувати. Аня й Орко розказували навипередки, а м'ячик мовчав, прив'язаний мотузком до поруччя крісла, на якому сиділа при столі Аня. Та нараз Орко сказав:

— А що, коли у м'ячику залишилося щось із того всього, що ми бачили ніччю? Якби так його розпороти ножиком...

— Ні, ні, ні! — скрикнула несвоїм голосом Аня і швидко вхопила в руки мотузок м'ячика. Якби вона так не кричала, Орко мабуть і не наставляв би. Але тепер він завзявся.

— Як не даси? М'ячик такий саме мій, як і твій! Ану там знайдемо що цікаве!

Аня відірвала мотузок від крісла і побігла з м'ячиком у дитячу кімнату. Орко за нею. Зачепив ногою об ліжечко Рути, і перелякана дитина почала плакати на все горло. Аня з м'ячиком була вже надворі. Погналася стежкою в городі. Орко вже був знов зараз за нею. Дарма, що мама гукала з дверей, що не годиться вставати від сніданку.

В Орка ноги довші та сильніші, як в Ані, і ось він вже замахнувся ножиком на м'ячик... Тоді Аня не мала іншого рятунку: випустила з рук мотузок і м'ячик поплив повагом вгору. Орко зробив одчайдушний стрибок, щоб досягнути кінця мотузка, але йому не вдалося. М'ячик вже був перед вікнами другого поверху.. . М'ячик вже був над дахом... Вже був вище комина... Вже виглядав, як малесенька цяточка в небі. ..

— От зробила розумно! — лютував Орко. — Тепер не буде ні мені, ні тобі!

Ані теж було жаль, але вона таки мусіла сперечатися: — То що з того ?! А зате він понесе вістку від нас до Улянки, до Славка, що це ми, не чужі діти, а такі, як вони... Може вони нас побачать, як ми бачили їх...

— Бачиш, а ти навіть нічого розумного не сказала, щоб вони від нас почули! — мусів таки докучити Орко.

— Цікаво, що ти був би сказав? — почувся нараз біля них голос тата.

— Я... я був би сказав, що коли виросту і вивчуся на інженера, то збудую такий повітряний м'яч, що тільки більшовик його торкнеться, він сам вистрілить, і по всьому! — вигадував Орко.

— Може, до того часу вже більшовиків не стане і ви й самі зможете туди поїхати та вільно розмовляти з цими дітьми, що вирости в Україні! — додала з вікна мама, держачи заплакану Руту на руках. А Рута, хоч і нічого не розуміла з того, що старші

говорили, стала махати ручкою, вдивляючись оченятами в небо. — Па, па, па! — лебеділа вона. Якби знала, куди та кому посилає свій привіт.

1) Емведист — член більшовицької поліції, призначеної особливо на те, щоб висліджувати всіх, хто сміє виступати проти більшовиків.

2) Віспа — важка заразлива недуга. Вона залишає знаки на лиці на все життя.